AMICS DE L'ART VELL

MEMORIA

llegida pel Secretari General de l'Entitat, Sr. Cèsar Martinell, en l'Assemblea reglamentària anual de Socis, celebrada a la Sala d'actes del "Centre Excursionista de Catalunya" el dia 21 de juny de 1931.

TIPOGRAFIA OCCITANIA
Mallorca, núm. 410
BARCELONA

MB 18

AMICS DE L'ART VELL

MEMORIA

l.legida pel Secretari General de l'Entitat Sr. Cèsar Martinell, *en l'Assemblea reglamentària anual de Socis, celebrada a la Sala d'actes del* «Centre Excursionista de Catalunya» *el dia 21 de juny de 1931.*

Fragment de la Porta Ferrada de Sant Feliu de Guíxols abans d'ésser restaurada sota la direcció d'AMICS DE L'ART VELL

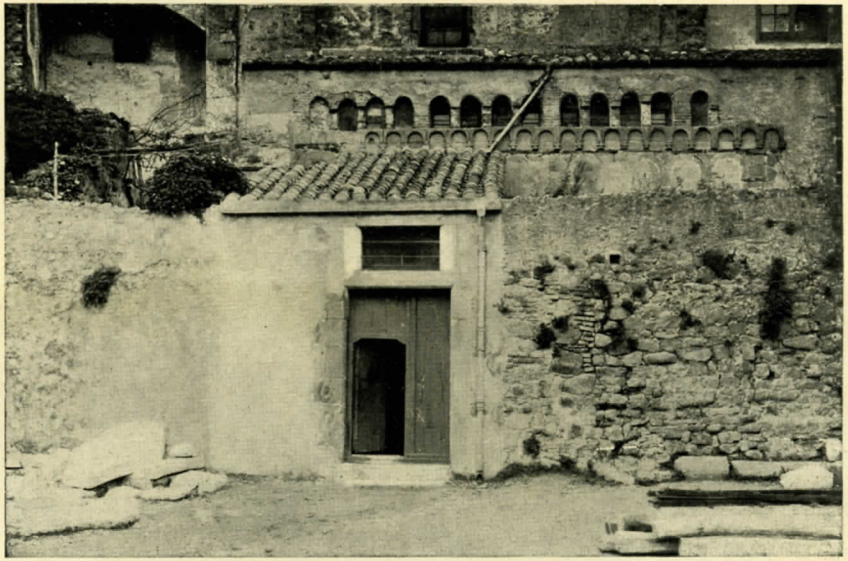

Construccions que amagaven la Porta Ferrada, abans de les obres de restauració

La Porta Ferrada de Sant Feliu de Guíxols en el seu estat actual

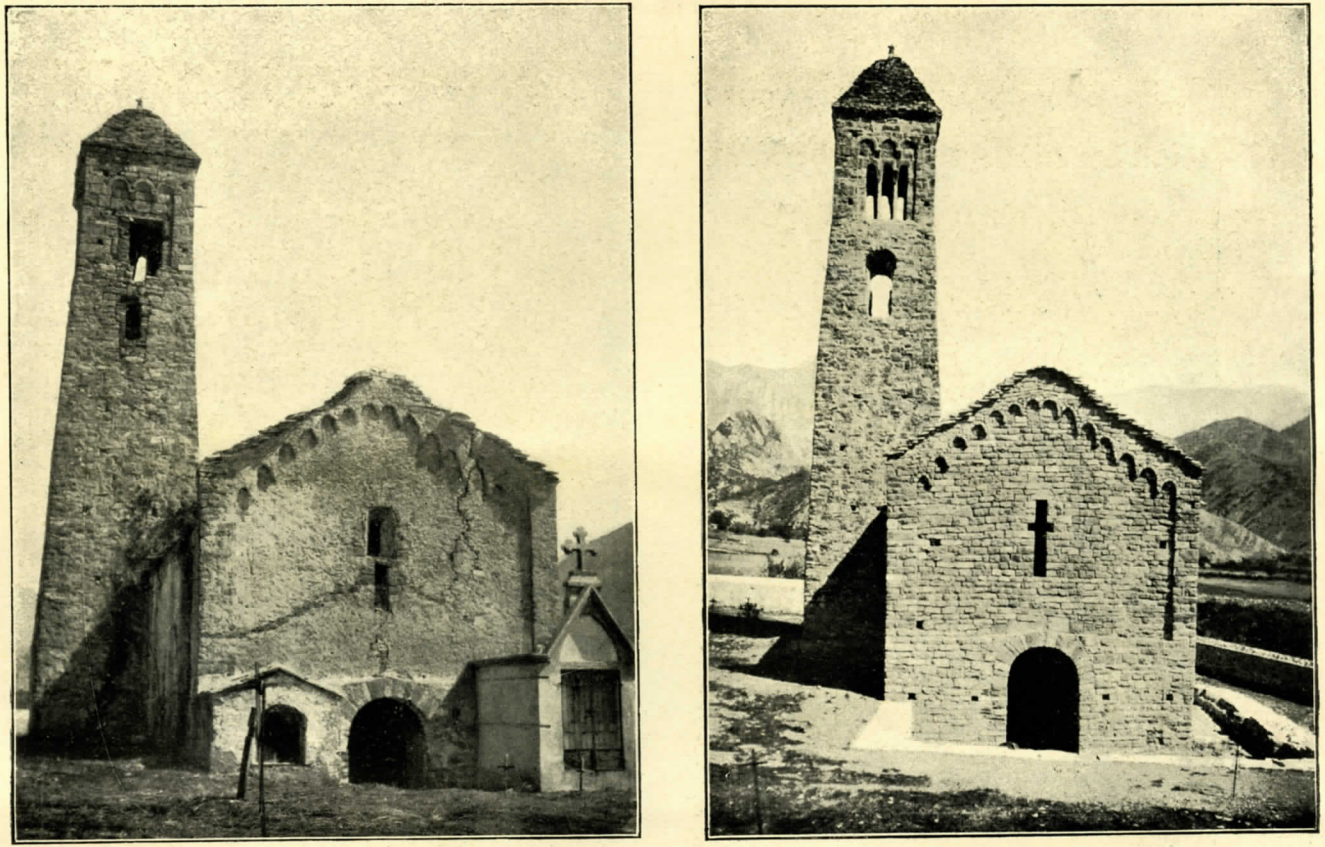

Església romànica i campanar pre-romànic de Coll de Nargó, abans i després de les obres de restauració fetes per AMICS DE L'ART VELL i acabades el mes d'octubre d'enguany

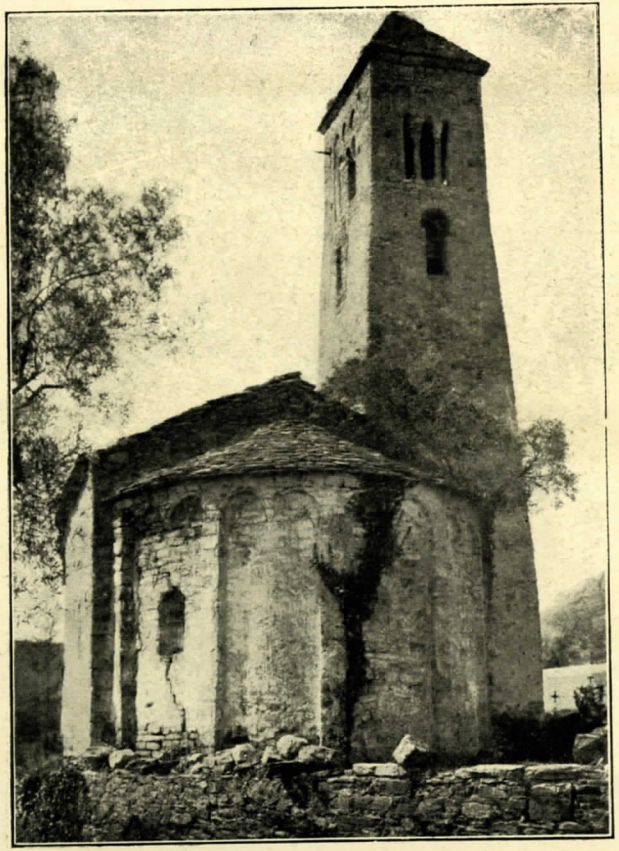

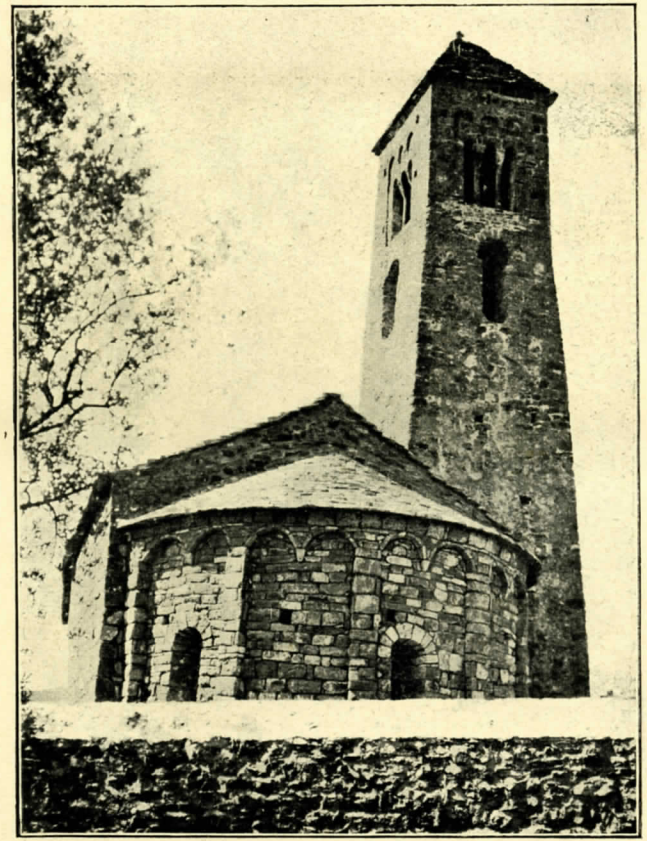

Església i campanar de Coll de Nargó, vistos per la part de l'absis, abans i després d'ésser restaurats

Interior de l'església de Coll de Nargó quan era utilitzada com a dipòsit de cadàvers del cementiri i després de la seva restauració

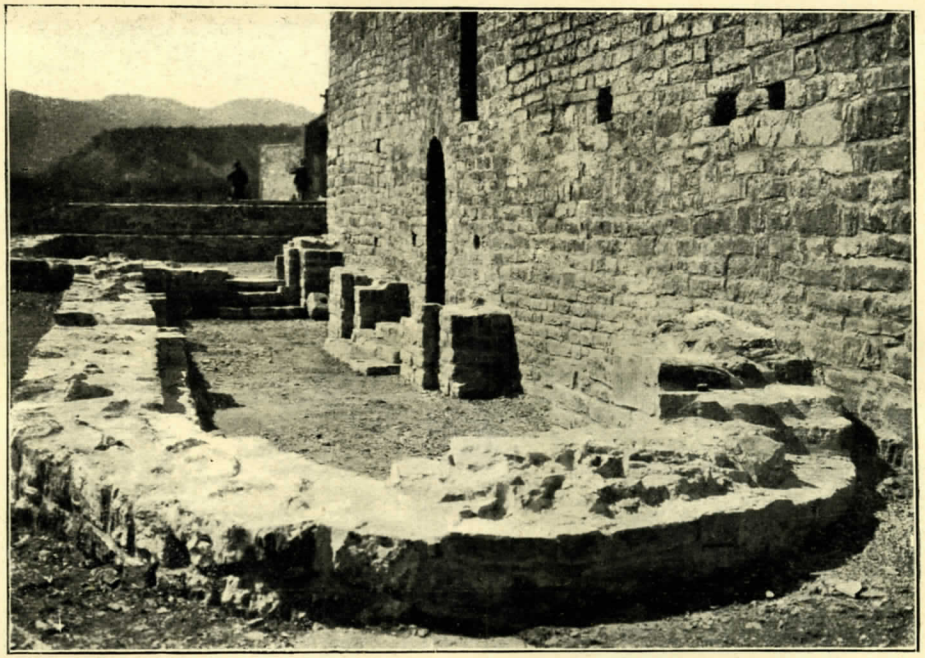

Restes d'una església i pòrtic romànic adossats a l'església de Coll de Nargó, descoberts, excavats i consolidats per AMICS DE L'ART VELL

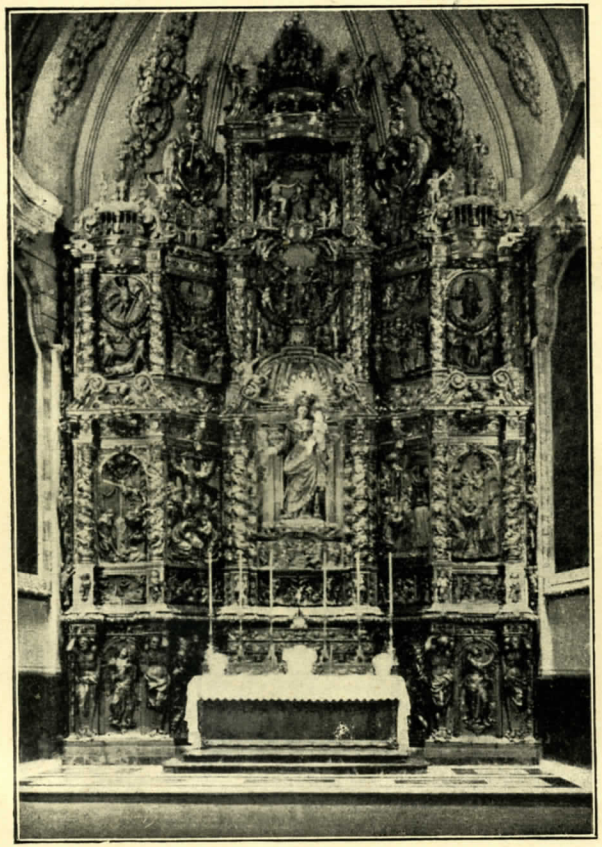

Conjunt i detall del retaule del Roser de l'Arxiprestal de Mataró després de restaurat sota la direcció d'AMICS DE L'ART VELL

Honorables consocis:

En reunir-nos ara, per segona vegada, en Junta General els AMICS DE L'ART VELL, podem començar aquesta Memòria partint de les frases optimistes i encoratjadores que el nostre president Dr. Bosch i Gimpera ens adreçava en la Junta General de l'any passat. Frases que responien a una visió clara del panorama que se'ns oferia als nostres ulls i de les possibilitats que feien preveure per a la nostra entitat la forma com havia estat acollida pel públic, i que la realitat d'aquest segon any d'actuació ha demostrat plenament.

L'any passat ens presentàvem davant vostre, sense un gros bagatge de feina objectiva realitzada. Teníem a les mans un nou nat que exigia màxima atenció per a fer-lo viure, i aquest fou el nostre principal capteniment: organització, propaganda, adaptació del nostre programa al medi ambient; i sols com a mostra, per tal que Catalunya ens conegués per les obres tant com per les promotences, férem l'esforç de consolidar Sant Ponç de Corbera, quan encara l'entitat cobria just les despeses del seu sosteniment.

Avui ha canviat la nostra situació econòmica, amb tot i no ésser florent. Els socis adherits han donat un augment de quotació; les corporacions públiques, amb la caiguda de la primera dictadura, pogueren prestar atenció als interessos espirituals del nostre poble, ço que fa que les obres s'hagin pogut empendre damunt d'una base de responsabilitat econòmica i sense recórrer al crèdit o a l'entusiasme dels industrials.

SITUACIO ECONOMICA

Començàvem l'any 1930 amb un sobrant en caixa de 209'75 pessetes, però amb un deute, a compte de l'obra de Sant Ponç de Corbera, de 1.368'12 pessetes, ço que donava un dèficit de 1.158'37 pessetes. Pel juny quedava saldat el dèficit i pel setembre eren començades les obres de restauració de l'església de Sant Climent de Coll de Nargó, amb la marxa econòmica de l'entitat, completament normalitzada.

El moviment de caixa, des del primer de gener fins al 31 de desembre de l'any 1930, dóna els següents resultats:

INGRESSOS

Ròssec de l'exercici anterior	209'75	Ptes.
Per quotes de socis	8.617'05	"
Per subvencions	2.551'52	"
Total ingressos	11.378'32	"

PAGAMENTS

Personal	4.145'00	Ptes.
Despeses d'oficina	638'60	"
Impresos...	171'50	"
Viatges de comissionats	357'70	"
Acompte de l'obra de Coll de Nargó	1.000'00	"
Saldo per l'obra de Sant Ponç de Corbera	1.368'12	"
Total pagaments	7.680'92	"

RESUM

Ingressos	11.378'32	Ptes.
Pagaments	7.680'92	"
Sobrant per al vinent exercici	3.697'40	"

Aquest era l'estat de caixa en començar l'any; diem, pera avançar una impressió de l'exercici actual, que després d'afegir a les despeses de l'any passat les despeses de l'actual, que pugen a l'hora present 6.730 pessetes, sols en l'obra de Coll de Nargó, té actualment l'entitat un sobrant de 4.863'70 pessetes, de les quals 4.000 estan dipositades al Banc Comercial de Barcelona. Aquesta relativa prosperitat econòmica es deu, en part, a les subvencions de corporacions, com són: 2.500 pessetes de l'Ajuntament i 1.000 de la Diputació de Barcelona, i 500 de la Diputació de Girona. Altres 1.000 pesetes de la Diputació de Lleida; 500 del senyor Bisbe d'Urgell Dr. Guitart; i 392'50 procedents d'una subscripció popular feta a Coll de Nargó, han estat rebudes amb destí a l'obra realitzada en aquest poble. També alguns socis els noms dels quals no esmentem per a no ferir llur modèstia, però que consten aureolats d'honor en els llibres de Secretaria, aporten quantitats importants de 500, 600 i 1.000 pessetes anuals. Les quotacions menys importants, ultrapassen, en conjunt, les anteriors, però amb elles soles l'entitat hauria de limitar les seves despeses més del que ja ho fa. Remarqui's que el sosteniment de l'Entitat grava el menys possible

els seus cabals. El "Centre Excursionista de Catalunya" segueix prestant-nos el seu local social; el personal d'oficina és reduït al mínim, amb un oficial de secretaria i un cobrador sota les ordres directes del Secretari General; les despeses d'oficina es limiten gairebé als impresos imprescindibles i segells de correus; i, finalment, els arquitectes encarregats de les restauracions cedeixen l'import dels seus honoraris a benefici de l'entitat. Per totes les aportacions desinteressades, el Comitè de Direcció i segurament aquesta Junta General, atorga el seu agraïment sincer.

L'entitat enguany ha pogut desenvolupar la seva actuació amb major llibertat de moviments, però ens considerem molt lluny, encara, del temps de plenitud que ens proposem assolir. Les obres que hem restaurat són interessants qualitativament, però petites en el seu aspecte material. Tenim el nostre cercle d'acció limitat a obres de poc cost, quan tantes coses hi ha per fer a casa nostra, que exigeixen despeses quantioses. Nosaltres confiem que amb l'ajut de tots i l'especial protecció de les corporacions genuïnament catalanes, A. A. V. podrà emprendre totes aquelles obres que siguin necessàries per a salvar el decòrum de la nostra arqueologia nacional.

MOVIMENT DE SOCIS

Acabàvem l'exercici anterior, tancat el 30 de juny, amb 253 socis adherits. Des del juliol de l'any passat fins al juny d'enguany, s'han produït 117 altes i 25 baixes, que donen un contingent actual de 345 socis adherits.

De les 25 baixes, tres han estat per defunció. Són les del savi arqueòleg Mn. Josep Gudiol, membre del Consell Consultiu; la de l'arquitecte senyor Lluís Moncunill; i la del decorador senyor Josep Pagès i Roca, les quals es fan enyorar doblement per tractar-se de persones que amb llurs activitats haurien augmentat els prestigis de la nostra arqueologia.

Són també de lamentar les baixes voluntàries, la majoria d'elles produïdes per absència o circumstàncies fortuites dels interessats; cap, que sapiguem, per desafecte a l'entitat. Així i tot, de doldre com són, vénen compensades per un sobrepuig de 77 adherits, que ens fan ésser optimistes respecte la marxa pròspera d'A. A. V. i que esperem hauran de créixer més en veure l'obra positiva realitzada, que podem assenyalar en la Memòria d'aquest segon exercici.

RESTAURACIONS REALITZADES «PER AMICS DE L'ART VELL»

Església de Sant Climent de Coll de Nargó

Com anunciàvem en la Memòria de l'any passat, l'obra que enguany es proposà realitzar A. A. V. fou la consolidació i restauració de l'església ro-

mànica de Sant Climent de Coll de Nargó, pertanyent a les primeries del segle XI i el campanar preromànic únic en el seu gènere a Catalunya. En un principi, el Comitè de Direcció havia encarregat l'obra a l'arquitecte senyor Josep Danés, però dificultats d'ordre particular sorgides al senyor Danés feren que fos encarregada aquesta al Secretari que sotasigna en qualitat d'arquitecte.

L'estat de solidesa d'aquest temple era en extrem precari. La coberta de lloses, sobre terra i sense morter, permetia el pas d'humitats a la volta; les herbes i un arbre corpulent amb les arrels esberlant les parets; i el campanar, de dues èpoques, amb característics finestrals, uns mig cegats i altres desmoronant-se. Ultra això, diverses esquerdes desunien els murs i una d'elles es prolongava al llarg de la volta.

Si en el seu aspecte constructiu la conservació era deficient, no ho era menys en el caire utilitari. És l'església del cementiri de Coll de Nargó i estava destinada a dipòsit de cadàvers, amb dues sepultures que aquests darrers anys s'havien adossat al seu frontis. La terra, augmentada de volum a tot vol, deixava l'església mig enclotada.

Creguérem que consolidar les parts deficients i deixar les coses en el mateix estat, era tant com tornar a deixar en estat d'indefensió l'obra que es fes. Per tal motiu hom recabà els necessaris acords de l'Ajuntament de Coll de Nargó i del senyor Bisbe de la Seu d'Urgell, a fi que fos tret el dipòsit de cadàvers, retornat al culte l'antic temple i traslladades les dues sepultures que enlletgien el davanter.

En les cates que es feren per a revisar els fonaments foren descobertes les primeres filades d'un altre temple del segle XI que hi hagué adossat i d'un pòrtic comú als dos. Com que aquest temple suara descobert, del qual es veu tota la planta, era interceptat per una de les parets del cementiri, el Comitè de Direcció, davant l'interessant del cas, cregué necessari adquirir una parcella pròxima del terreny que ensems serviria per a facilitar el moviment de terra, que per la seva qualitat de sagrada no podia extreure's del cementiri.

La coberta fou totalment renovada i assegurades les humitats; les esquerdes, refetes i consolidades; els paraments, escatats dels rebossats barroers que tenia, i rejuntats; el campanar, consolidat i tornats els finestrals a les seves línies arquitectòniques primitives; oberta la porta lateral, característica d'algunes esglésies romàniques; tornat el paviment interior al seu nivell primitiu i netejats d'arrebossat aquelles parts dels paraments interiors que mostren vestigis d'haver-ho estat primitivament. Els restes de l'església adjacent el mateix que els del pòrtic, han estat descoberts i protegits d'una nova destrucció, deixant l'àrea ocupada per aquestes construccions antigues sense enterraments ; com una zona d'urbanització que dóna major valor al temple que resta en peu.

Aquestes obres, que fins a l'hora present costen 6.730 ptes., foren empreses per compte exclusiu d'A. A. V., però, com queda dit, trobaren l'estímul i l'ajut material de la Diputació de Lleida, que contribuí amb 1.000 pessetes, el senyor Bisbe d'Urgell amb 500, pessetes i el poble de Coll de Nargó que contribuí amb

la quantitat de 392'50 pessetes, procedents de subscripció voluntària entre els veïns. Cal remarcar l'interès amb què el senyor Rector Rvd. Josep M.ª Prió ha tingut cura de l'administració de l'obra en representació d'A. A. V. i el de l'Ajuntament que ha construït un altre dipòsit de cadàvers per tal de poder mantenir més dignificat el temple una vegada llesta la restauració.

Actualment està ja gairebé ultimada i ho estaria ja del tot si no s'haguessin hagut de suspendre les obres durant els mesos d'hivern. Sols falten detalls d'arranjament i urbanització exterior i l'habilitació per al culte, la qual cosa ja no es realitzarà a despeses d'A. A. V., però sí sota la seva direcció tècnica. El senyor Solé i Graell, oriund de Coll de Nargó, està disposat a pagar un Crist de bona qualitat artística i sembla que també la mesa de l'altar, candelers i la resta que sigui necessària per a la celebració dels Oficis Divins, tot dins de l'estil romànic adient al temple.

Porta Ferrada de Sant Feliu de Guíxols

En constituir-se el Comitè delegat a Girona, pel maig de l'any passat, ja va ésser assenyalada aquesta obra com una de les restauracions de realització més urgent.

Pel novembre era constituït un altre Comitè delegat al maeix Sant Feliu i amb major motiu era près aquest projecte, que els guixolencs havien intentat inútilment diverses vegades, ja des de l'any 1896 en què la clara visió dels senyors Emili Grahit i Manuel Almeda plantejaren aquesta qüestió en el seu aspecte tècnic. Ara s'ha pogut veure realitzada una tal positiva millora arqueològica degut a l'entusiasme dels senyors que constitueixen el Comitè local, la bona disposició de la Junta de l'Obra parroquial, i a la força moral i solvència tècnica de la nostra entitat, unànimement reconeguda.

El dia primer de desembre de l'any passat, el senyor Feliu Elíes i el Secretari que sotasigna, en representació del Comitè de Direcció, visitaren l'obra per tal d'estudiar i donar informe sobre aquest projecte de restauració.

Juntament amb el senyor Rector i Comitè Delegat, pogueren fer-se càrrec del gran interès arqueològic d'aquestes restes del nostre art pre-romànic i del lamentable abandó en què havien estat tinguts, gairebé invisibles, entre altres construccions d'èpoques diferents i alguns temps lliurats a una destinació indigna, informant, per tant, favorablement a l'expressada. restauració.

Aquest monument és notable per l'antiguitat i la filiació artística. Es tracta d'una obra alçada, el més tard, a començaments del segle XI, la qual presenta formes arquitectòniques, que revelen una declarada influència musulmana, la més septentrional, amb la que ofereix Sant Pere de Roda, de l'art del Califat a Espanya; els arcs de ferradura de pedra picada, que composen les arcades del porxo, plens de caràcter i vigoria, són quelcom únic a la nostra terra. El Monestir de Sant Feliu de Guíxols, existia, segons documents, el 968, en la qual data el rei Lotari confirma possessions i privilegis. El porxo esmentat és la

part més antiga d'un conjunt monàstic, continuat en els períodes de l'art romànic i gòtic i acabat en temps del barroquisme.

Ja d'anys, el primitiu porxo de l'església del monestir, estava en situació deplorable. Una de les arcades inferiors havia estat separada de les altres, per les parets d'una mena de corredor, que conduïa a la porta de l'església; els altres arcs eren tancats dins d'un pati, amb les bases i la meitat de les columnes soterrades; les arcades de la galeria alta foren aparedades amb embans, per la part exterior. Era impossible fer-se càrrec del monument, sinó fragmentàriament i per parts.

En l'actualitat, el porxo apareix net de construccions adherides i en les seves completes proporcions. Ha estat derruït tot allò que amagava el monument, el qual es pot contemplar en tota integritat. S'han reparat les mutilacions dels murs del porxo i reconstruït l'embigat del sostre inferior; s'han endegat els murs laterals i la façana de l'església. Com que el monument era essencialment sencer, res no s'ha tingut d'innovar; fins pel major respecte al mateix, parts accessòries s'han deixat com eren, d'acord amb les necessitats actuals.

La porta d'entrada a l'església, en el porxo, ha estat revestida de planxes de ferro, per mantenir amb fonament el nom tradicional. Per separar el petit espai lliure, immediat al porxo, de la gran plaça del Monestir, és construïda una banqueta de pedra picada, amb un senzill reixat sobreposat.

Amics de l'Art Vell ha portat la direcció tècnica, encomanada al membre del Consell Directiu, l'arquitecte Jeroni Martorell, amb la col·laboració de Joan Bordàs, arquitecte resident a Sant Feliu. Constantment han intervingut també en els treballs els senyors Rvd. Lambert Font, Casas i Palahí, membres del Comitè d'Amics de l'Art Vell delegat a la població. Les despeses dels treballs executats han anat a compte de l'Obra parroquial.

Manca ara, per arrodonir els treballs de reparació executats, tenir un xic de cura de la urbanització de la gran plaça que ve enfront de l'atri, la qual obra realitzarà, ben segur, l'Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols.

Font de Sant Bernat a Santes Creus

Aquesta restauració ja havia estat iniciada l'exercici anterior i, com recordaran els nostres adherits, fou ajornada per causes involuntàries. En aquesta restauració es plantejava la qüestió prèvia de si havia de refer-se tota la imatge, bastant malmesa en la seva part posterior, o sols el cap, que era la part més visible que li faltava. Per raons d'ordre econòmic i de màxim respecte arqueològic, fou decidit limitar la restauració a la part estrictament necessària.

Hom contractà l'obra amb la casa Arana, de Tarragona, la qual tingué l'encert de confiar l'execució de la part artística a l'escultor senyor Salvador Martorell, que ha reeixit amb èxit de la seva comesa. Ensems s'han repassat

algunes parts que les inclemències del temps i dels homes havien deixat confoses; una d'elles el cistell amb raïms que el Sant abat porta a la mà dreta, abans completament invisible, atribut que recorda un dels miracles del Sant i acaba de provar que es tracta de Bernat Calvó, abat que havia estat d'aquest monestir i no del fundador de l'Ordre, Sant Bernat de Claravell, com algú podria creure. Una tal identificació havia estat ja feta, degut a la indumentària de la imatge i a un gravat antic on se'l representa amb mitra, que és tal com ara s'ha refet.

Han estat també reforçades amb argolles de ferro, posades en llocs invisibles, les peces del pedestal que presentaven esberles perilloses.

El Comitè de Direcció confià la direcció d'aquesta obra al Secretari que sotasigna, en qualitat d'arquitecte.

La seva realització haurà estat molt poc gravosa per A. A. V., puix, en bona part, ha estat sufragada per subscripció local, i hom té la prometença de la Comissió de Monuments de Tarragona, d'aportar també una subvenció que probablement abastarà per a acabar de cobrir despeses.

S'havia parlat, en un principi, de restaurar la creu d'entrada del mateix monestir, i, a tal objecte, foren fetes algunes gestions preliminars, que, de moment, no donaren resultat. Es tracta d'una obra en la qual té molta més importància la urbanització que hauria de circumdar-la, com és la formació d'una plaça a tot el vol, expropiació dels terrenys necessaris, construcció d'un mur de sosteniment d'aquests, pavimentació i unió amb la carretera, que no pas la part artística, limitada a la collocació de la creu damunt del nus, que ja existeix. Per tal motiu, el Comitè de Direcció ha cregut que la intervenció d'A. A. V. en aquest assumpte havia de limitar-se a la part d'assessorament o direcció artística, deixant a la iniciativa del Comitè local, o a altres organismes que puguin empendre-s'ho, el captenlment de les altres qüestions complementàries.

Restauració i neteja del retaule del Roser de Mataró

Aquest Comitè tingué notícia que hom intentava aquesta obra i algú sentia temença que fos feta sense les degudes garanties. Això motivà una comunicació a l'Arxiprest de Mataró, Rvd. Josep Samsó, oferint els serveis de l'entitat, els quals foren acceptats, confiant al Comitè la direcció de l'obra. El Comitè delegà el Secretari que sotscriu per a anar a estudiar la qüestió sobre el terreny i donar el corresponent informe, que fou favorable a la restauració, puix que es tracta d'un magnífic retaule del segle XVII, que es trobava completament ennegrit en les seves parts policromades i trencats alguns fragments, ultra els escrostonats del daurat en les parts baixes i llocs assequibles. Fou completat l'informe, afegint que havia de substituir-se el paviment de ciment portland que existia a la capella, per un altre d'acord amb el gust de l'època del retaule.

La direcció d'aquesta obra fou confiada pel Comitè al mateix informant, el qual redactà les condicions tècnico-arqueològiques a les quals s'havia d'ajustar la restauració i que foren sotmeses pel Revd. senyor Arxiprest a la superior aprovació de la Cúria de Barcelona.

Prenent com a base les esmentades condicions, fou contractada l'execució amb la casa Florenci Veciana, d'aquesta ciutat, la qual ha portat a terme aquesta delicada obra amb gran escrupolositat i coneixement artístic. El paviment en mosaic romà, de marbres de colors, l'ha executat el senyor Josep M.ª Casas, de Mataró. Amb la il·luminació convenient, el mosaic esmentat, unes portes laterals de la capella que han estat refetes i la supressió d'alguns mobles que no responien a un pla de conjunt, ha quedat altament ennoblida aquesta obra que l'any 1701 l'escultor mataroní Joan Riera, juntament amb el seu fill, deixà collocada com una mostra magnífica de les nostres arts suntuàries.

ATENCIO PRESTADA A ALTRES MONUMENTS

A instàncies del senyor Felicià Pujol i del senyor Joan A. Maragall, foren fetes gestions prop de la Mitra de la Seu d'Urgell i el rector de *Tredos*, per tal de procedir a l'arranjament de parts de l'*església romànica* d'aquest poble, que requereixen acurada conservació. Aquestes gestions, pendents de tràmit, podrien determinar la intervenció de la nostra entitat per al millor manteniment d'aquesta església romànica de la Vall d'Aran.

Repetides denúncies sobre l'existència d'una dependència inadequada vora l'*entrada del claustre de Sant Cugat del Vallès*, produïren les corresponents instàncies a l'Alcaldia d'aquesta vila, fins que per l'agost rebérem comunicació de l'alcalde d'haver estat atesos els nostres desigs.

Pel mes de juliol, els President i Vice-president de l'entitat, senyors Bosch i Gimpera i Feliu Elias, es traslladaren a *Moja del Penedès* per a informar sobre uns suposats *pous ibèrics* allí existents, els quals hauran d'ésser degudament estudiats.

El senyor Pere Casas i Abarca, pel mes d'octubre demanava que l'entitat s'interessés per la conservació del *Monestir de Sant Pere de Comprodon*, i malgrat que el senyor J. Martorell, com arquitecte d'aquesta zona arqueològica havia demanat ja al Govern la declaració de monument arquitectònic artístic i formulat el corresponent pressupost per atendre a la seva restauració, després d'algunes altres gestions de tràmit, pel mes de març, en vista que l'Estat no emprenia les esmentades obres, A. A. V. es dirigí a la Direcció General de Belles Arts, recomanant la seva urgència.

Respecte al mateix *Camprodon*, informà sobre l'oportunitat de la construcció de la *casa rectoral* tocant a l'absis de la parròquia, que l'estiu passat havia suscitat l'oposició d'alguns elements d'aquesta població.

Amb motiu d'haver-se ocupat la premsa, en el mes d'octubre, de reformes inadequades, fetes a *l'altar de Sant Francesc Xavier*, de l'església de Sant Joan de *Valls*, hom féu les gestions necessàries prop de la Junta Diocesana d'Art Sagrat de Tarragona, de la qual depèn dita reforma, per si era possible una esmena de l'obra realitzada.

Pel mes de novembre fou tramesa una raonada comunicació al Capítol Catedral d'aquesta Seu per tal que fos degudament atesa la conservació del *retaule de Sant Sebastià i Santa Tecla*, del claustre, en el qual s'observen escrostonaments alarmants. La nostra comunicació motivà que el membre del Consell Consultiu, senyor Duran i Sampere intervingués prop del Capítol i que aquest oferís ocupar-se de l'obra quan disposés de cabals.

Així mateix i en igual temps, ens dirigírem a l'Ajuntament de Barcelona demanant que fos retornada al culte l'antiga *església de Santa Agata*, en evitació d'una destinació inapropiada, segons rumors d'ésser cedida al cos de la noblesa. L'Alcalde de la ciutat contestà en forma satisfactòria pel que feia als punts de mira d'A. A. V. compartits per l'esmentada autoritat.

Pel mes de desembre foren rebuts informes reservats sobre vendes d'objectes del *tresor d'una catedral catalana*, unes consumades i altres en projecte. Estudiada la qüestió des del punt de mira legal, es veié que no hi havia acció directa que impedís aquestes vendes i si sols l'expatriació. No obstant, A. A. V. posà la seva actuació oficiosa a disposició de l'amatent informador, per si creia oportú d'utilitzar-la.

Per aquelles mateixes darreries de l'any s'exterioritzà l'actuació dels *Amics del carrer de Montcada*, sota la presidència de la senyoreta Isabel Llorach, a la qual es dirigí A. A. V. oferint la seva col·laboració. Pel febrer era rebuda una comunicació de l'esmentada senyoreta Llorach demanant que ens uníssim a la seva demanda a l'Ajuntament instant l'establiment d'una *ordinació* adient al caràcter de l'esmentat carrer i la *declaració de monument artístic* pel que fa referència al seu conjunt, la qual cosa fou feta oportunament.

Pel mes de gener, el soci adherit senyor Jaume Utrillo es dirigia a la Secretaria de l'entitat interessant-se pel tresor artístic de *Guissona* i pel tipisme d'algunes poblacions com *Tirvia* i *Issona*. Fou presa amb especial interès la proposta del senyor Utrillo, i el Comitè acordà estudiar sobre el terreny ço que fa referència a Guissona; pel que respecta al tipisme de les altres poblacions, hom cregué que, tot i considerant-ho d'especial importància, el funcionament actual de l'entitat no aconsellava esmerçar energies en allò que seria més propi d'altres organismes de caràcter turístic.

Fou dirigida una comunicació a l'Ajuntament de *Manresa* demanant que fes desaparèixer unes barraques que enlletgien l'absis de l'*església de Sant Domènec*, d'aquesta població.

Una carta del Revd. Josep Galobardes excitant a la reconstrucció de l'absis romànic d'una *capella d'Artés*, determinà la corresponent informació, de la qual

es desprèn que la seva importància relativa no aconsella una actuació preferent per part d'A. A. V.

A instància de l'Associació de veïns afectats per la *Reforma de la Gran-via C,* fou adreçada a l'Ajuntament una comunicació demanant que fossin donats a conèixer els informes presentats en el període d'exposició del projecte de Reforma d'aquesta part de la ciutat.

Pel febrer, el soci adherit, senyor Manuel de Genovart, demanava l'atenció de l'entitat per tal de fer possible la consolidació del *claustre romànic* de l'antic monestir de *Breda.* El Comitè de Direcció prengué en consideració aquesta reforma i tot fa creure que avui han desaparegut els obstacles que dificultaven dita consolidació.

Encara nous rumors alarmants sobre la bona conservació de la pedrera romana "El Medol", de Tarragona, feren dirigir-nos a la Comissió de Monuments d'aquesta ciutat, la qual respongué que eren infundades les temences.

Una carta del Revd. Josep Soler de Morell, de *Tossa de Mar,* ens assabentà de l'estat precari de conservació en què es troben les *muralles de la Vila Vella,* malgrat haver-hi 8.000 pessetes consignades per l'Estat. AMICS DE L'ART VELL estava disposat a encarregar-se d'aquesta consolidació, quan tingué notícia de que l'Estat anava a fer efectiu el lliurament de la referida quantitat, amb la qual podrà conjurar-se el perill tan oportunament denunciat per Mn. Soler.

Enterat el Comitè de Direcció que a *Badalona* es projecta l'obertura de nous carrers al lloc conegut per *Clos de la Torra,* significà a l'Ajuntament d'aquesta ciutat que, davant la possibilitat de descobertes arqueològiques de l'època romana, aquestes haurien d'ésser convenientment catalogades i salvades. A tal fi, A. A. V. ofereix els serveis necessaris, ultra els que pugui oferir el negociat corresponent de la Diputació.

El Comitè de Direcció ha procurat en tot moment atendre les indicacions dels adherits o dels simplement interessats en la conservació del nostre patrimoni artístic, per tal de no deixar cap aspecte interessant de la nostra arqueologia sense la deguda atenció. Prova d'això és el nombre considerable de monuments acabats d'esmentar que han estat objecte de la seva especial atenció.

OBRA CULTURAL I DE RELACIO

El C. de D. no sols ha tingut cura de la tramitació tècnica, en el seu doble aspecte constructiu i informatiu, dels assumptes arqueològics esmentats, sinó que ha procurat recollir i encarrilar totes aquelles atencions que podien enrobustir la vida de la nostra entitat.

Pel mes de novembre, un grup d'entusiastes de Sant Feliu de Guíxols s'atansaren al Comitè de Direcció per tal d'estudiar la manera de fomentar l'afecció

a l'Art Vell en aquella localitat i veure si era possible la tan anhelada restauració de la Porta Ferrada. Això donà lloc a la creació d'un Comitè Delegat que quedà constituït i aprovat a la sessió del 18 d'aquell mes, en la següent forma: President, Sr. Agustí Casas i Viñas; Vice-president, Sr. Josep Palahí i Auter; Tresorer, Sr. Lluís Sibils; Vocal, Sr. Joan Bordàs; i Secretari, Revd. Lambert Font. De l'eficàcia de la creació d'aquest Comitè n'és bona prova la restauració, ja llesta, de la Porta Ferrada i els adherits que s'han fet en aquella localitat.

A petició seva foren tramesos al Revd. Pasqual Galindo, de Saragossa, els impressos i forma com està organitzada la nostra entitat per a l'estudi d'una similar a la capital aragonesa.

Fou nomenat Soci Honorari el senyor Santiago Rusiñol, en virtut de la tasca realitzada per ell per la dignificació del nostre art vell. El seu traspàs recent, ha motivat que, majorment obligat, A. A. V. uneixi la seva veu de condol a les unànimement manifestades.

Foren trameses felicitacions a l'Excm. Sr. Eduard Toda, individu del Consell Consultiu, pel seu nomenament d'Acadèmic de la de Bones Lletres d'aquesta; i al Sr. Joan Pich i Pon per haver subvencionat la restauració de la capella de Santa Cecília, de Montserrat, baix la direcció de l'arquitecte i soci de l'entitat senyor Josep Puig i Cadafalch.

Pel mes de gener, la Lliga Espiritual de Nostra Senyora de Montserrat ens adresà una atenta invitació per assistir a l'aplec-romiatge que es proposava de realitzar a Sant Ponç de Corbera, restaurat per A. A. V. El Comitè ho agraí i delegà la representació al soci adherit senyor Ramon Sunyer. Suggerí a la Lliga Espiritual esmentada que les obres que en el successiu restauri A. A. V. podrien ésser honorades amb romiatges com l'esmentat.

Pel mes d'abril fou saludat el senyor Francesc Macià, novament elevat a la presidència de Catalunya, al qual es palesà l'adhesió de l'entitat; i foren cursats oficis de felicitació als socis adherits senyor Nicolau d'Olwer, per haver estat nomenat ministre d'Economia de la República espanyola, i al senyor Aguadé i Miró, pel seu enlairament a l'Alcaldia de Barcelona.

El C. de D. prengué amb interès la indicació de la senyora Baldó de Torres, sobre una possible acció difusiva a exercir a les escoles per al millor coneixement dels monuments d'art antic. La conferència donada el dia 11 del corrent, fou el primer pas vers l'esmentada acció que actualment s'està estructurant per a mirar de portar-la a la pràctica en el pròxim curs.

Les conferències que amb tant d'èxit organitzà l'entitat l'exercici anterior no foren tampoc desateses en l'actual, si bé hem de reconèixer que dificultats d'organització i la intensa labor que en altres aspectes s'ha realitzat, han fet que aquest curs no fos tan extens com el passat.

El President, senyor Bosch i Gimpera, disertà el dia 10 de desembre sobre el tema "Les descobertes arqueològiques a Tunis i Argèlia", davant de nombrosa i selecta concurrència. Il·lustrà la seva dissertació amb gran nombre de pro-

jeccions que augmentaren el viu interès que el tema desvetllà entre l'auditori.

I la senyora Baldó de Torras, el dia 15 del present juny, desenrotllà el tema "Infants i Art", per tal de fer veure com podria beneficiar l'educació del poble i l'increment d'A. A. V. una actuació conjunta en aquest sentit.

CESAR MARTINELL
Secretari

Barcelona, juny de 1931.

COMPONENTS D'AMICS DE L'ART VELL

COMITE DE DIRECCIO

President:	Sr. Pere Bosch i Gimpera
Tresorer:	" Joaquim Vilaseca
Comptador:	" Jeroni Martorell
Vocal primer:	Sr. Feliu Elias
" *segon:*	" J. C. Serra i Ràfols
" *tercer:*	" Ramon Puig i Gairalt
" *quart:*	" Joan Vila i Pujol
Secretari general:	" Cèsar Martinell

CONSELL CONSULTIU

Sr. Francesc Cambó
" Alexandre Cardunets
" Pere Corominas
" Agustí Duran i Sanpere.
" Santiago Marco
" Francesc Martorell
" Francesc Maspons i Anglasell
" Lluís Nicolau d'Olwer
" Rafael Patxot i Jubert
" Lluís Plandiura
" Eduard Toda
" Ferran Valls i Taberner

COMITES DELEGATS

A GIRONA

President:	Rev. Josep Morera, Canonge Doctoral
Secretari:	Sr. Joan Subias
Vocals:	" Josep M.ª Blanch
	" Joaquim de Camps
	" Ricard Giralt
	" Rafael Masó
	" Joaquim Plà
	" Carles Rahola
	" Josep Ribot

A SANTES CREUS

President:	Sr. Eduard Toda
Vice-president:	" Alcalde d'Aiguamurcia
Tresorer:	Rev. Francesc Sanjoan, Prev.
Secretari:	Sr. Nicasi Claramunt
Vocals:	" Cèsar Martinell
	" Pere Lloret Ordeix

A SANT FELIU DE GUIXOLS

President:	Sr. Agustí Casas i Vinyas
Vice-president:	" Josep Palahí
Tresorer:	" Lluís Sibils
Vocal:	" Joan Bordàs
Secretari:	Rev. Lambert Font, pvre.

LLISTA DE SOCIS ADHERITS (1)

ARENYS DE MAR

Palomer, Josep, Prev.—Bisbe Català.

ASCÓ

Margalef Biarnés, Joan.—Riu, 12.

BADALONA

Agrupació Excursionista de Badalona.
Cardunets Cazorla, Alexandre.—Sant Carles, 4.

BARCELONA

Ajuntament, Excm.
Agorreta, Josep.—P. de Gràcia, 3.
Aguadé Miró, J.—Corts, 464, 1er. 1.ª.
Alcàntara Gusart, Manuel.—Montalegre, 5.
Amat Rosés, Manuel.—Hospital, 101.
Anglada, Fausti.—Plaça Letamendi, 27, 2on.
Artigas, Vicents.—Aragó, 305, baixos.
Associació d'Arquitectes de Catalunya.—Corts, 563, pral.
Associació de Veïns afectats per la Reforma C.—Portaferrissa, 10, botiga
Ateneu Barcelonès.—Canuda, 6.
Ateneu Enciclopèdic Popular.—Carme, 30.
Aymerich Baró, Josep.—Via Laietana, 55, pral.
Badrinas, A.—Diagonal, 460, baixos.
Baixas, Josep.—Vilà Vilà, 81 bis, taller.
Balada, Antoni.—Villarroel, 123, 1er., 2.ª.
Baladia i Mestres, Francesc.—Corts, 582.
Balcells, Joaquim.—Bruch, 49, 3er., 1.ª.
Baldó de Torres, Maria.—Corts, 636, 4rt., 2.ª.
Barbey, Josep.—Ronda Universitat, 20. 2on., 2.ª.

(1) **Han estat incloses en la present llista totes les adhesions rebudes fins al moment d'entrar en Premsa**

Bartrina, F. de A.—Llúria, 116, 2on.
Bas i Gich, Joaquim.—Calella, 2on., 2.ª.
Bassa i Armengol, Manuel.—Fontanella, 7.
Bassa i Rocas, Florenci.—Av. Sarrià, M, pral.
Batista i Roca, Josep M.—Princesa, 20, pral.
Batlle, Antoni, Prev.—Clarís, 111, 4rt.
Baucis i Tulla, Joan.—València, 229, 4rt., 2.ª.
Bergadà i Girona, Lleó.—Ferran, 30, 1er., 2.ª.
Bermell i Schoerer, Martín.—Via Laietana, 30, 6è.
Bernat i Grau, Marian.—Bertran, 43 (S. G.).
Bernis i Comas, Albert.—P. de Gràcia, 17, baixos.
Blasi i Vallespinosa, Francesc.—Girona, 131, 2on., 1.ª.
Boadella, Francesc.—Agramunt, 37, S. G.
Bohigas, Pere.—Llívia, 91, 3er.
Bolta i Hereter, Pere.—Plaça Blasco de Garay, 16, tenda.
Bonet del Rio, Josep.—Bisbe, 2, pral.
Bordas, Antoni.—Portal de l'Angel, 15.
Bordas i Vidal, Salvador.—Girona, 83, 1er., 1.ª.
Brunet, Manuel.—Nostra Senyora del Coll, 44, baixos.
Busquets i Jané, Joan.—P. de Gràcia, 36.
Cabot, Just.—Bailèn, 41, pral.
Caldas de Montbuy, senyor Marquès de.—Av. P. del Angel, 3.
Calzada Echevarria, Andreu.—R. Sant Antoni, 17, 2on., 2.ª.
Cambó, Francesc.—Via Laietana, 30, 7è.
Camps i Margarit, F.—A. March, 49.
Cantó i Giné, Josep.—Boqueria, 32, baixos.
Capdevila, Carles.—Rda. Sant Antoni, 45, pral.
Capmany, Aureli.—Rambla de les Flors, 11, baixos.
Caral i Puig, Delmir.—Escoles Pies, 193, Sarrià.
Carles i Rosich, Domènec.—Caspe, 56.
Casa del Vallès, Societat.—C. Asalto, 22, pral.
Casals, Pau.—Diagonal, 440.
Casanovas i Rodon, Conrad.—Guilleries, 18, baixos.
Casas i Abarca, Pere.—Diagonal, 444.
Casellas i Moncanut, Manuel.—R. de Catalunya, 52.
Cases i Carbó, Joaquim.—Diputació, 275, pral.
Castanys i Borràs, Valentí.—Ludovico Pius, 7, pral.
Centre Excursionista "Els Blaus".—Bonaplata, 2, Sarrià.
Centre Excursionista de Catalunya.—Paradís, 10.
Cesari i Mercadal, Lluís.—Sans, 277, 2on., 4.ª.
Cladellas i Trescents, Vda. Segura, Maria.—P. de Gràcia, 27, 3er.
Clarasó i Daudi, Enric.—E. Granados, 2, Torre Sant Francesc, Sarrià
Clot i Junoy, Lluís.—Girona, 53.

Colindres i Pérez, Francesc.—Corts, 619, pral., 2.ª.
Colom, Joan.—Provença, 253, 3er., 2.ª.
Comas i Calvet, Pere.—Provença, 332, pral.
Comellas, Josep.—Bailèn, 67.
Coromines i Muntanya, Pere.—Corts, 612, pral.
Cortés i Vidal, Joan.—Diputació, 369, Desp.
Cuyàs, Narcís.—Av. Portal de l'Angel, 11, baixos.
Danés i Torras, Josep.—Girona, 6, 2on.
Domènec, A.—Ramble del Centre, 5.
Domingo, Josep.—Roger de Llúria, 40, Desp.
Duran i Sàez, Enric.—Corts, 482, 1er., 2.ª.
Duró i Gili, Josep.—Rosselló, 311.
Elias i Bracons, Feliu.—Roger de Llúria, 86-88, 4rt.
Esmatjes i Guardiola, Gaspar.—P. de Gràcia, 34.
Espona, Jaume.—Rambla de Catalunya, 25.
Estelrich, J.—Via Laietana, 30.
Esteve, Martí.—Consell de Cent, 302, pral.
Farré, F.—Rambla de Canaletes, 11, 1er., 1.ª.
Farriols i Gonzàlez, Santiago.—A. Pijoan, 19, baixos.
Faura i Ubach, Josep M.ª.—Rambla de Catalunya, 41, 2on.
Ferré de Ruiz-Narvàez, Adelaida.—E. Granados, 41, 3er.
Florensa, Adolfo.—Aragó, 256.
Folguera i Duran.—Manuel.—Bruch, 136, 1er., 2.ª.
Foment de les Arts Decoratives.—Avinyó, 30, pral.
Fondevila, Josep.—Passatge Madoz, 1, 1er.
Font i Ferré, Josep.—Avinyó, 34, 1er.
Fontes i Sintas, Josep M.ª.—Passeig Nacional, 1 1er., 3.ª.
Galés i Paloma, Antoni.—Avinyó, 42, pral.
Garcés, Tomàs.—Corts, 658, 2on.
Genovart, Manuel de.—A. March, 3.
Gifreda i Morros, Marius.—Via Laietana, 37, 4rt.
Gili i Esteve, Gustau.—E. Granados, 45, baixos.
Gimeno, Josep.—Comte de l'Asalto, 154, 1er.
Giralt i Casadesús, Ricard.—Rda. Sant Antoni, 104, 2on.
Girona, Daniel.—Clos de Sant Francesc, 33.
Givanel i Mas, J.—Tamarit, 159, 1er., 3.ª.
Glanadell i Torras, Francesc.—Via Laietana, 30, 6è.
Goday i Casals, Josep.—Girona, 20, 2on., 1.ª.
Gomis, Josep A.—Bruch, 23, pral.
Gràficas Vera.—Nàpols, 262.
Granell i C.ª.—E. Granados, 46.
Graupera i Garrigó, Ramon.—Corts Catalanes, 481, 1er., 1.ª.
Grup Excursionista de l'Orfeó Gracienc.—Astúries, 83, G.

Guarro, Maria.—Alta Sant Pere, 46, pral.
Guarro i Casas, Lluís.—Joaquim Pou, 6.
Guitart i Solé, Alfons.—València, 213.
Hebrad, Albert.—Avinguda Icària, 6.
Homar, Gaspar.—Canuda, 4, baixos.
Illescas, Sixte.—Rull, 9, 2on.
Izquierdo, Carels.—Mont-sió, 4, 1er., 1.ª.
Junceda i Supervia, Joan G.—Mallorca, 259, 2on., 1.ª.
Junyent, Oleguer.—Bonavista, 22, G.
Latorre i Comas, Josep.—Vilamarí, 53, 1er., 2.ª.
Lena i Lombardi, Oscar.—Rosselló, 300.
Lòpez i Llausàs, A.—Passeig de Gràcia, 67, 4rt., 1.ª.
Lladó, Manuel.—Diputació, 327, 2on., 2.ª.
Llop, Francesc.—Nàpols, 99, 1er.
Llor, Miquel.—Plaça Sant Jaume, 2, 3er.
Llorach, Isabel.—Muntaner, 263.
Mallol i Icart, Josep.—Casp, 40, 2on.
Maragall, Joan A.—Petrixol, 5.
Marco i Urrútia, Santiago.—Aragó, 282, 1er.
Marès i Deulovol, Freedric.—Mallorca, 184.
Marquès i Font, Ricard.—Girona, 120, 4rt.
Martinell i Brunet, Cèsar.—Corts Catalanes, 539, 3er.
Martí, Benet.—Comerç, 18, 1er.
Martorell. Salvador.—Vallirana, 77, S. G.
Martorell i Terrats, Jeroni.—Rambla de Catalunya, 84, 2on., 2.ª.
Martrús, Jaume.—Berga, 34, 2on., 2.ª.
Maspons i Anglasell, F.—Llúria, 84.
Masriera, Lluís.—Bailèn, 72.
Massot i Palmés, Josep.—Bruch, 34, 1er.
Mateu i Plà, Miquel.—Angels, 3.
Matons, August.—Rosselló, 220, 1er., 1.ª.
Mercè Gonzàlez, Ferran.—Aragó, 246.
Mestre i Mitjans, Josep.—Clarís, 98, 1er., 2.ª.
Millet i Pagès, Lluís.—Passatge Cameros (Orfeó).
Miró i Corominas, Antoni.—Rda. Sant Pere, 14, 2on., 2.ª.
Miró i Guibernau, Josep M.ª.—Rambla de Catalunya, 95, 1er., 1.ª.
Monell, Carme.—Alta Sant Pere, 48, 1er., 2.ª.
Montanyà i Guasch, F.—Corts, 558, pral.
Montroset, Juli.—Còrcega, 302, pral.
Moragas i Rodés, Vicents de.—Petritxol, 5 ent.
Morató i Senesteva, Rafael.—Comerç, 11, baixos.
Morella i Morell, Santiago.—Milans, 4, ent.
Moy, Comte de.—Rambla de les Flors, 11.

Navarro i Costabella, J.—Banys Vells, 3, 3er.
Nicolau d'Olwer, Lluís.—Via Laietana, 19.
Oro, Josep.—Bonavista, 24, 2on.
Padilla, Rafael M.—Ataulf, 12, pral.
Palúzie, Mercedes.—Diputació, 337, 2on.
Pàmias i Castellà, Josep M.ª.—Ali-Bey, 3, pral.
Patxot i Jubert, Rafael.—Passeig Bonanova, 28.
Per i Giralt, Nicolau.—Aragó, 338, 1er., 1.ª.
Perés, Ramon D.—Bruch, 129, 2on., 2.ª.
Pericot i Garcia, Lluís.—Rambla de Catalunya, 89, 3er., 2.ª.
Perramon i Barnadas, Sever.—Duc de la Victòria, 7, 1er.
Pidelaserra, Marian.—Corts, 429, 1er., 1.ª.
Piguillem i Casadejust, Mateu.—Diputació, 465, 2on., 1.ª.
Plandiura, Lluís.—Ribera, 6.
Plana, Alexandre.—J. Anselm Clavé, 2.
Planas i Dòria, Francesc.—Diagonal, 452, pral.
Planes i Martí, Josep.—Plaça Catalunya, 9, 2on.
Prat i Ubach, P.—València, 281, 1er., 1.ª.
Puig i Cadafalch, J.—Provença, 231.
Puig i Farreras, Climent.—Passatge Sant Josep, A, 1er., 1.ª.
Puig i Gairat, Antoni.—Via Laietana, 37.
Puig i Gairalt, Ramon.—Via Laietana, 12.
Puig i Perucho, Bonaventura.—Salmeron, 347, 3er.
Puig i Sais, Hermenegild.—Passeig de Gràcia, 89, 1er.
Pujol i Algueró, F.—Torrent Vidalet, 42, 1er.
Pujol i Casademont, Pere.—553, qrt. 1.ª.
Puvill, Antoni.—Bruch, 44, 1er.
Quintana i Vidal, Francesc de P.—Notariat, 8, pral, 2on.
Ràfols i Cullerés, Albert.—Av. República Argentina, 54, 3er., 1.ª.
Raventós, Ramon.—Canuda, 6 (Ateneu).
Ribas i Barangé, Damià.—Passeig de Sant Joan, 50.
Ribas i Seva, Josep.—C. de Cent, 329.
Ricart i Baguer, Narcís.—Corts, 647, ent. 1.ª.
Ricart i Marés, Pere.—P. Sant Gervasi, 166.
Rigalt, Lluís.—Cerdenya, 319.
Robert i Mestre, Josep.—València, 314.
Rodríguez i Serrano, Faustí.—Marquès del Duero, 111, baixos.
Rogent i Massó, Joan.—Aragó, 279, 1er.
Rogent i Pedrosa, Josep.—Aragó, 279, 1er.
Roig i Punyed, Josep.—Balmes, 127.
Romà i Campi, Pere.—Pelayo, 6, entl.
Roquer i Vilarrasa, Ramon.—Sacristans, 7.
Roure i Torent, J.—Corts Catalanes, 635, entl

Rovira i Pont, Francesc.—Alta Sant Pere, 18, pral.
Rubió, Nicolau M.ª.—Oficines del Tibidabo.
Ruiz i Porta, Joan.—Govern de la Generalitat.
Ruiz i Sanromà, Ricard.—Sepúlveda, 187, entl.
Saavedra, Anna Maria de.—València, 293, 4rt., 1.ª.
Sabadell i Mercadé, Josep.—Rambla del Prat, 11, 4rt. G.
Sagarra, Josep M.ª de.—Canuda, 6 (Ateneu).
Sagarra i Panadés, Rafael.—Reina Elisenda, 11, pral.
Sallent i Panadés, Rafael.—Passeig de Sant Joan, 72, pral., 1.ª.
Samsó i Bozzo, Antoni.—Salmeron, 201, 1er., 2.ª.
Sans, Ramon.—Templaris, 1, pral.
Sastre, Anton.—Llúria, 44, pral.
Seix i Miralta, Victòria.—Provença, 219.
Serés i Plana, Antoni.—Casp, 45, 1er.
Serra i Ràfols, Elies.—Port Príncep S.
Serra i Ràfols, Josep de C.—Port Príncep S.
Sesma i Cortazar, Agustí.—Notariat, 4, 2on.
Soldevila, Ferran.—Av. Tibidabo, 16.
Soler i March, Alexandre.—C. Cent, 359, 1er., 2.ª.
Subiranas i Banús, Joan.—Mallorca, 308, pral., 2.ª.
Sunyer, Ramon.—Corts, 660.
Tobella i Castelltort, Ramon.—Carme, 18, baixos.
Tomàs i Rosich, Joan.—Diputació, 187, 2on., 1.ª.
Trens, Manuel, Prev.—Clarís, 7.
Trepat, Adela-Maria.—Balmes, 32, 3er., 1.ª.
Tusquets i Marcet, Joan.—Mercaders, 24, pral.
Ubiñana i Umbert, Jaume.—Roger de Llúria, 86, 2on., 1.ª.
Utrillo i Morlins, Jaume.—C. Cent, 22.
Valenciano, Josep.— Rambla Catalunya, 80, pral.
Valentí i Gallard, Joan.—Passeig de Gràcia, 16, entl.
Vaireda i Casabó, Raimond.—Còrsega, 197, int.
Vàzquez, Carles.—Rambla de Catalunya, 20, estudi.
Vàzquez i Sans, Joan.—M. Serrahima, 20, 1.ª.
Veciana, Florenci.—Clarís, 94.
Vendrell i Sala, Josep.—Escoles Pies. 134, torre.
Ventalló i Vergés, Joaquim.—Diputació, 168, 2on., 2.ª.
Vergés, Pere.—Radas, 13, 4rt., 1.ª.
Via, Lluís.—Balmes, 104, 3er., 1.ª.
Vila i Abadal, Lluís.—Passatge Mercader, 11.
Vila i Pujol, Joan, Saragossa, 82, 4rt., 2.ª.
Vilaseca i Rivera, Joaquim.—Llúria, 75, 2on., 1.ª
Vives, Amadeu.—Corts, 643.

Xirau, Antoni.—Corts, 657, 2on., 2.ª.
Xirau Palau, Joaquim.—Provença, 185, 3er.

CARDEDEU

Pericas i Elias, Carles.—Major, 19.

CASTELLÓ D'EMPÚRIES

Blanch i Reynald, J.
Fages de Climent, C.
Suñer i Cupons, Pere.—J. Verdaguer.

CORBERA DE LLOBREGAT

Rigol, Joan.—Raval, 34.

CORNELLÀ

Ajuntament.
Duran, P.—Laureà Miró.
Estrada, Jaume.—Carretera Sant Joan.
Fernàndez, Joan.—Amatller.
Gelabert, Eduard.—Plaça Gelabert.
Gelabert, Pere.—Giner de los Rios.
Guitart, Cristí.—Comtes de Benlloc.
Maneja, Ramon.—Rafael Casanova.
Marigó i Majà, Miquel.
Serra, Narcís.—Carretera Sant Joan.

FIGUERES

Ajuntament.
Canet, Remon.—Avinguda Wilson.
Elias de Aloy, Ignasi.—Alta Sant Pere, 4.
Guillamet, Francesc.—Prat de la Riba.
Macau i Montcanut, Frederic.—Vilallonga.
Massot, Santiago.—Plaça Constitució, 24.
Navarra, Jaume.—C. Girona.
Puig i Pujades J.—Girona.
Raurich, Josep.—Carrer Nou.

Salleras, Joan.—Rambla.
Subias i Galter, Joan.—Rubandonadeu, 14.

FLIX

Müller i Claire, B. de.

GIRONA

Ajuntament.
Ateneu de Girona.
Blanch i Roig, Emili.—Diputació de Girona.
Camp i Arboix, Joaquim.—Ballesteries, impremta.
Morera, Dr. Josep, Prev.—Santa Clara, 10.
Pla i Cargol, Joaquim.—Sant Josep, 5, 1er.
Rahola, Carles.—Rda. Ferran Puig, 16, 1er., 2.ª.
Ribot, Josep.—Albareda, 13, pral.
Riera i Monegal, Ramon.—Plaça M. de Camps, 10, 1er.

GRANOLLERS

Llobet i Reverte, Salvador.—Baix Sant Pere, 51, 2on., 1.ª.

IGUALADA

Ajuntament.
Borràs i Estruch, Pere.—Passeig de Mossèn Cinto, 1.
Ferrer i Valls, Sebastià.—Rbla. Gral. Vives, 2.

L'ESCALA

Ballester i Gelada, Arquímedes.
Isern i Galceran, Jesús.
Molinas i Gelada, Juli.—Port.
Pujol i Masseguer, Lluís.
Sureda i Maranges, Pere.

LLADÓ

Vayreda i Olives, Pere.—Manot, 23.

LLEIDA

Ajuntament.
Bergós i Massó, Antoni.—R. d'Aragó, A.
Lavaquial i Llastarri, Joan.—Paheria, 2.
Torres, Humbert.—Paheria, 10, 1er.

MADRID

Coll i Vives, Pere.—Ríos Rosas, 24.
Colom i Cardany, Miquel.—Alcalà, 30.
León i León, Fèlix.—Ríos Rosas, 24.
Marquina i Angulo, Eduard.—Padilla, 34.

MANRESA

Ajuntament.

MOLINS DE REY

Huge, Miquel.

MONTBLANCH

Poblet i Civit, Joan.—Major, 11.

MONTSERRAT

Catasús i Borràs, Antoni.—Hotel Restaurant del Monestir

PARIS

Llorens i Artigas, Josep.—32, rue de lOrne.

REUS

Mata i Ferrer, Manuel.—Raval Sta. Anna, 47.
Rius i Gatell, Pere.—Pi Margall, 14, pral.
Vilaseca, Salvador.—S. Joan, 32, pral.

RIPOLL

Planas i Subirana, Antoni.—Passeig Ragull, 6.

SABADELL

Acadèmia Catòlica.—Sant Joan, 22.
Ajuntament.
Casseras i Costajussà, Miquel.—Sant Honorat, 3, bis.
Centre Excursionista.—Rambla, 71, pral.
Giró i Serrallach, Narcís.—Av. J. Costa, 20.
Llobet i Padró, Domènec.—P. Pi Margall, 19.
Llonch i Salas, Joan.—Montserrat, 50.
Mas i Gomis, Lluís.—Jovellanos, 35.
Masllovet i Sanmiquel, Josep.—Via Massagué, 31.
Montllor i Pujol, N.—Av. 11 novembre, 14.
Picart, Ramon.—Sant Joan, 57.
Rifà i Planas, Albert.—Plaça Masquillas.

SANT CUGAT

Bosch i Gimpera, Pere.—Passeig Valldoreix.

SANT FELIU DE GUIXOLS

Bohigas, Julià.—Caimó, 38.
Bordàs i Salellas, Joan.—Bohera, 3.
Carreras i Mestres, Manuel.—Clavé, 11.
Casas i Vinyas, Agustí.—Rbla. Vidal, 4.
Dalmau, Angel, Pvre.
Estrada i Mundet, Josep.
Font i Gratacós, Lambert, Pvre.
Irla i Sardó, Jaume.—Salmerón, 106.
Palahí, Josep.—Hospital, 2.
Palli, Robert.
Rius i Calvet, Pere.
Sabater, Joan.—Passeig de Guíxols, 11.
Sibils, Lluís.—Passeig de Mar, 8.
Viadei, Josep.—Rbla. Vidal, 37.
Vinyas i Vinyas, Marian.

SANTA PERPETUA DE LA MOGUDA

Ubach, Ramon.—(Farmàcia).

SANTES CREUS

Claramunt i Barril, Nicasi.—Casa de la Vila.

SARDANYOLA

Viladomat, Josep.—Verge de Montserrat, 17.

SITGES

Castro i Robert, Isidre.—Major, 8.
Font i Torralbas, Rafael.—Illa de Cuba, 2.
Marcet i Banús, Josep M.—Bartomeu, 21, B.
Marsal i Fontanals, Joan.—Illa de Cuba, 14.
Martínez i Avila, Juli.—Peralladas.
Milà i Guillaumes, Miquel.—Major.
Olivella i Carreras, Salvador.—Jesús, 34.
Planas i Robert, Josep.—Major, 45.
Porta i Garriga, Ramon.—Espalter, 41.
Puig i Mestre, Joan.—S. Rusiñol, 6.
Virella, Gaspar.—Sant Sebastià, 36.

SORT

Pla i Pol, Felicià.—Hotel Pallars.

TERRASSA

Muncunill i Parellada, Lluís.—Puignovell.
Pi de la Serra, Francesc.—"Acondicionamiento Tarrasense".

TORROELLA DE MONTGRÍ

Blasi i Marangés, Pere.
Castells, Josep.
Mascort, Josep M.
Murtra, Manuel.

TORTOSA

Mestre i Noé, Francesc.—Campomanes, 22, 2on.

VALLS

Ajuntament.
Moragas i Rodes, Fidel.—Forn-Nou, 46.
Català i Pich, Pere.—Baldrich, 37.

VICH

Catalunya Vella.—Verdaguer.
Junyent, Eduard, Prev.—Plaça Major, 26, 3er., 1.ª
Masferrer, Francesc M.—P. D. Diquel, 1.
Subirà i Arumí, Paulí.—Serrallers. 13.

VILAFRANCA DEL PENEDES

Ajuntament.

VILANOVA I GELTRÚ

Ajuntament.

AMICS·DE·L'ART·VELL
BARCELONA